

Şafəq Firudin qızı ƏHMƏDOVA

siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru,
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutu
ORCID: 0000-0002-8671-5757
E-mail: shafag.ahmadova@gmail.com

MÜASİR İNFORMASIYA MÜHARİBƏSİNDƏ YENİ TEXNOLOGİYALARIN ROLU

Xülasə

Məqələdə müasir informasiya-kommunikasiya sistemlərinin inkişafının xüsusiyyətləri və yeni müstəvidə informasiya müharibəsinin aparılması imkanları açıqlanır. Dünyanın inkişaf etmiş ölkələrinin, o cümlədən ABŞ və Rusiyanın iştirak etdiyi münaqişələr nəzərdən keçirilir. İnformasiya müharibəsinin əsas formalarının təbliğat, məlumatların yayılması və insanların şüuruna müxtəlif növ hücumlar olduğu vurğulanır. Hər bir dövlətin bu və ya digər formada informasiya yaymaqla digər dövlətlərin fəaliyyətinə, öz ölkəsinin vətəndaşlarının ictimai rəyinə təsir imkanları ildən-ilə artır. Beləliklə, siyasi sabitliyə nail olmaq istəyi reallaşır. Milli təhlükəsizliyin mühüm tərkib hissəsi olan informasiya təhlükəsizliyi yalnız müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından istifadə etməklə həyata keçirilə bilər. Bu, düşmən qüvvələrinin informasiya təxribatlarından qorunmağın yeganə yoludur.

Açar sözlər: münaqişə, İKT, beynəlxalq siyasət, informasiya müharibəsi, informasiya təhlükəsizliyi.

DOI: 10.54414/KLHL1594

Giriş

Son illər dünyada baş verən hadisələr onun qarşılıqlı asılılığını və qloballaşmasını bir daha təsdiqləyir. Bütün bunlar müxtəlif informasiya texnologiyalarının, o cümlədən informasiyanın ötürülməsi ilə bağlı olanların inkişafı fonunda baş verir. Nəticədə qloballaşan bu dünyada yaşamaq getdikcə daha təhlükəli və çətinləşir. Xüsusilə, bu, həm siyasi, həm də iqtisadi baxımından getdikcə daha qüdrətli olan ayrı-ayrı siyasi qruplaşmalara daxil olan ölkələr haqqında deyilməlidir. Məlumdur ki, dünya çoxqütblüdür və bu qütblük ilkin olaraq Şərqi-Qərbi qarşıdurmasının bir hissəsi kimi inkişaf etmişdir. Sonradan bu qütblüyünün qorunub saxlanması ilə siyasi proseslərin digər sahələri də inkişaf etməyə başladı. Ayrı-ayrı ölkələrin iqtisadiyyatları və regional mövqeləri gücləndikcə onlar da beynəlxalq münasibətlərin aparıcı aktoru kimi özlərini elan etməyə başladılar. Söhbət ilk növbədə Cənub-Şərqi Asiya, Şimali Afrika və Şərqi Avropa ölkələrindən gedir.

Müasir dövrdə münaqişələr və informasiyadan istifadə yolları. Regionlar və qitələr üzrə ölkələr arasında tarixən inkişaf etmiş münasibətlər qlobal planda birbaşa olaraq siyasi

münasibətlərdə öz əksini tapır. Bunu müasir siyasi proseslərdə də görmək olar. Tarixin göstərdiyi kimi, iqtisadi-siyasi cəhətdən qüdrətli dövlətlərin qısa müddət ərzində ən yüksək effektiv hərbi əməliyyatlar keçirərək ayrı-ayrı regionların məsələlərini həll etməsi praktikası formalaşmışdır. O cümlədən, misal kimi Amerika Birləşmiş Ştatlarının bir sıra ərəb ölkələri ərazisində həyata keçirdiyi “Səhrada tufan” (“Səhra Fırtınası” əməliyyatı 1990-1991-ci illər Körfəz Müharibəsi zamanı Küveyti azad etmək və İraq ordusunu məğlub etmək üçün çoxmillətli qüvvələrin həyata keçirdiyi əməliyyat idi) [1]. əməliyyatını göstərmək olar (1988-ci ildə İranla müharibə başa çatdıqdan sonra İraq neft məsələlərində fikir ayrılığına görə Küveytlə silahlı mübarizəyə başladı, 1990-cı il noyabrın 29-da BMT Təhlükəsizlik Şurası BMT Nizamnaməsinə uyğun olaraq İraqa bütün mövcud təsir tədbirlərinin tətbiqinə icazə verən qətnamə qəbul etdi). Bu, dünyanın maraqlarını və əsas insani dəyərləri qorumaq məqsədilə həyata keçirilmişdir. Qəfil şəkildə keçirilmə, güc üstünlüyü və ərazisində əməliyyat aparılan ölkənin vəziyyətini nəzərə alsaq, qarşıya

qoyulan məqsədlərə birmənalı şəkildə nail olunduğuna şübhə yoxdur.

Bununla belə, burada belə bir sual yaranır: Doğrudanmı, cəmiyyət üçün qarşıya qoyulan məqsəd və əldə olunan nəticələr reklam olunan məqsədlərə uyğundur? Təcrübə göstərir ki, bu həmişə belə olmur. Bununla belə, dünya ictimai rəyini diqqətlə formalaşdıran, çox vaxt onu çaşdıran nəhəng informasiya maşını işə salınır.

Belə ki, İraqın ərazisində kütləvi qırğın silahların heç bir növü tapılmadı, amma bu əməl törədilib. Bununla belə 2002-2003-cü illərdə ABŞ administrasiyası Səddam Hüseyin hakimiyyətinin beynəlxalq ictimaiyyət üçün təhlükə olduğunu sübut etmək üçün çox səy göstərdi. İraq kütləvi qırğın silahlarının yaradılmasını bərpa etməkdə və beynəlxalq terror təşkilatları, ilk növbədə, Əl-Qaidə ilə əməkdaşlıqda ittiham olunurdu [2].

Uzun sürən Amerika-İraq müharibəsi zamanı ABŞ İraqda guya silah və insanların kütləvi qırğın vasitələrinin olması ilə bağlı müxtəlif məlumatlara istinad edərək öz hərəkətlərinə haqq qazandırdı, baxmayaraq ki, sonradan belə silahların olmadığı məlum oldu. Bölgə mövcud siyasi və tarixi demoqrafik və etnik vəziyyətə görə son dərəcə mürəkkəb olduğundan, böyük ölçüdə İslamın (şii və sünnilik) istiqamətlərindəki fərqliliklər, eləcə də burada neft yataqlarının olması vəziyyətə təsir edirdi. Kürdlərin yaşadığı bütün ərazilərdə, Suriya və İranla sərhəddə bütün bunlar fəvqəldövlətlərin və onların əlaltılarının İraqda asayışı bərpa etmək məqsədlərini əvvəlcədən müəyyən edirdi. Münaqişənin açıq-aşkar beynəlxalq xarakter daşmasına baxmayaraq, dünya xalqları bu təcavüzə fəal şəkildə qarşı çıxdılar. Milyonlarla insan küçəyə çıxdı, son dərəcə qanlı olan bu müharibəyə etiraz edirdilər. Axırda bu müharibənin sonu yenə də bölgəyə sülh gətirmədi. Bildiyiniz kimi, Suriyada müharibə davam edirdi və ölkənin müxtəlif siyasi qrupları dünyanın bir çox aparıcı dövlətləri tərəfindən dəstəklənirdi.

Faktlardan göründüyü kimi, bu və ya digər hərbi əməliyyatların aparılmasının lehinə verilən arqumentlər heç də həmişə reallığa uyğun gəlmirdi. Sonda əsl həqiqət üzə çıxsada, insanlar əziyyət çəkib, onlara, dövlətə xeyli maddi ziyan dəyib, bu nəticələri uzun illər

aradan qaldırmaq çətin olur. İraqda siyasi elitada müxtəlif formalarda təmsil olunan və bu cür qarşıdurmaların yaranmasına töhfə verən müxtəlif etnik qrupların münasibətləri ilə bağlı çətinliklər də qeyd olunmalıdır. Bu gün isə bu münaqişələr gizli xarakter daşıyır, hər an özünü göstərə bilər.

Daha bir nümunə: Misirdə 2011-ci ilin yanvar ayından başlayan iğtişaşların əsas səbəbləri bir klanın 30 illik daimi hakimiyyəti, buna görə də müxalifət klanlarının öz ambisiyalarını reallaşdırma bilməməsi, işsizlik, yoxsulların sosial müdafiəsi mexanizmlərinin olmaması, həmçinin bəzi struktur və demoqrafik amillər olmuşdur [1]. Bu üsyana dünyanın aparıcı dövlətləri və ilk növbədə ABŞ dəstək verdi. Məhz bu ölkə Misirdə struktur dəyişikliklərinə, hər şeydən əvvəl hakimiyyət dəyişikliyinə kömək etmək üçün həm ölkə daxilində, həm də xaricdə müxtəlif təşkilatlara milyonlarla dollarlıq maddi dəstək verdi. Misir hökuməti bu müddətdə İnterneti blokadaya alaraq mobil rabitəni də tam olaraq kəsdi.

Sonrakı hadisələr göstərdi ki, Misirdə xalqın küçələrə çıxmasının səbəbləri əslində onların iqtisadi sahədəki vəziyyəti, o cümlədən işsizlik, aşağı həyat səviyyəsi və insan hüquqlarının pozulması ilə birbaşa əlaqəli deyildi.

Faktlar göstərdi ki, dünyanın konkret regionunda hərbi əməliyyatlar dövründə informasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsində informasiya texnologiyalarının imkanları xeyli genişləndi. Xüsusən də söhbət iki tərəfin münaqişədə iştirakından getmir, üçüncü tərəfin hadisələrə aktiv müdaxiləsi var ki, o da hadisələrin nəticəsində çox maraqlıdır. İlk növbədə, biz 30 il ərzində aktiv fazada davam edən Dağlıq Qarabağ Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin gedişatını və nəticələrini götürək. Bu münaqişənin uzun tarixi və siyasi kökləri var və müxtəlif fəvqəlgüclər arasında mövqelərin aydınlaşdırılması üçün əsas olub. Münaqişənin hər bir iştirakçısı öz mövqələrinə haqq qazandırmaya çalışırdılar və niyyətlərinin həqiqəti yalnız alınan nəticələr əsasında özünü göstərirdi. Məsələn, Ermənistan tərəfi öz iddiaları ilə bağlı tarixi xarakterli arqumentləri fəal şəkildə Azərbaycan əraziləri ilə bağlı irəli çəkirdi. Bundan başqa, Ermənistan tərəfindən azərbaycanlı əhəlisinə, o cümlədən Dağlıq

Qarabağ ərazilərində və onun ətrafındakı rayonlarda yaşayanlara qarşı zorakılıq aktları həyata keçirilib, həm də hər bir vandalizm və ya zorakılıq aktı qarşı tərəfin guya qanunsuz və zorakılıq hərəkətləri ilə əsaslandırılıb.

Üstəlik, erməni işğalçıların hərəkətləri erməni diasporu və onların arxasında duran qüvvələr tərəfindən başqa ölkələrdə fəal şəkildə dəstəklənirdi (bunlar erməni əhalisinin müəyyən hissəsi yaşayan ABŞ, Fransa, Rusiya, digər dövlətlərdir). Bu otuz il ərzində informasiya texnologiyalarında əsl inqilab baş verdi. Lakin bu münaqişənin ilk illərində döyüşən tərəflərin əlində əsas silah mətbuat, televiziya və radio idi. Bütün bunlardan erməni tərəfi real həqiqəti dünya ictimaiyyətinin gözündə azərbaycanlının qəddar, təcavüzkar və işğalçı obrazlarını təqdim etmək üçün fəal şəkildə istifadə edib. Beləliklə, bütöv xalqa qarşı belə bir obraz formalaşmış. Azərbaycan hökuməti baş verən hadisələrlə bağlı əsl həqiqəti dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq üçün bir sıra tədbirlər həyata keçirib. Bu məqsədlə Azərbaycan diasporunun təşkilatlanma, strukturlaşma fəal şəkildə formalaşdırılmış, erməni işğalçısının əsl simasını, bu faciyyəvi hadisələrin tarixinin həqiqi inkişaf istiqamətlərini üzə çıxarmaq üçün kütləvi informasiya vasitələrindən geniş istifadə edilmişdir.

Bildiyiniz kimi, dezinformasiya təkcə hərbi hadisələrin gedişi və ya əks tərəfə qarşı törədilən müxtəlif əməllərlə bağlı deyil. Eyni zamanda iqtidarın müsbət imicinin yaradılması üçün, eləcə də aparılan əməliyyatlar barədə əhalinin şüuruna kütləvi şəkildə təsir edilməsi həyata keçirilir. Bu, hətta vəziyyətdən istifadə edib hakimiyyətə can atmağa başlaya biləcək müxalifətin fəaliyyətini istisna etmək məqsədi ilə də edilir. Bununla belə, bu kifayət etmir. Məsələ burasındadır ki, informasiya texnologiyalarının müasir istifadəsi elədir ki, informasiya təkcə onun birbaşa yönləndirildiyi şəxslərə deyil, həm də neytral tərəfə məxsus olur. İnformasiyanın belə yayılması şəraitində o, təkcə müsbət deyil, həm də mənfi rol oynaya bilər. Üstəlik, məlumatın yayılma sürətini və ona reaksiya verən auditoriyanın fəallığını nəzərə alsaq gözlənilməz nəticələr əldə edilə bilər.

2020-ci ilin qırx dörd günlük müharibəsi zamanı Azərbaycan əhalisi hərbi əməliyyatların

gedişi ilə bağlı sosial şəbəkələrdə fəal şəkildə məlumat mübadiləsi aparıb. Üstəlik, bəzən yoxlanılmamış məlumat verilir, bu da hadisələrin gedişatına təsir göstərə bilər. Bununla bağlı hökumət bəzi sosial şəbəkələri, xüsusən də Facebook-u müəyyən müddətə bağlamaq qərarına gəlib. Bu da müsbət nəticələr verdi. Bundan başqa, şayiələrə, yoxlanılmamış məlumatlara qarşı bir sıra fərmanlar və hüquqi tədbirlər qəbul edilib ki, belə halların qarşısı alınsın.

Eyni zamanda, Azərbaycan diasporunun nümayəndələri və diplomatik nümayəndəliklər də erməni tərəfinin yaydığı yalan məlumatların ifşası üçün lazımı tədbirlər görüblər. Bu məqsədlə küçə aksiyaları keçirilib, hərbi əməliyyatların gedişi ilə bağlı məlumat verən materiallar dərc edilib. Məlumdur ki, erməni tərəfi öz təcavüzkar əməllərinə haqq qazandırmaq üçün tarixi faktları təhrif olunmuş formada təqdim edib. Bu, Azərbaycan xalqının mənşəyinə, tarixinə, müasir inkişafına və aid idi. Azərbaycanın siyasi elitesinin nümayəndələri, aparıcı alimlər Ziya Bünyatov, Fəridə Məmmədova və başqalarının fəaliyyəti hər cür təhrif edilirdi. Onların əsərləri ya plagiat, ya da real faktların təhrifi kimi təqdim edilib. Buna cavab olaraq Azərbaycan tədqiqatçıları fəal şəkildə öz fikirlərini dərc edib və bu təbliğat materiallarının yalan olduğunu sübut edərək onları ifşa ediblər.

Əgər xalq deyilənlərə, öz hökumətinin qəbul etdiyi qərarlara arxayındırsa, o zaman fəal şəkildə onun siyasətini, o cümlədən hərbi münaqişə kontekstində müdafiə edəcək. Bu müharibə şəraitində də məhz belə oldu. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin öz suverenliyinin müdafiəsinə qalxmış ölkənin dəyərlərinin təbliğində böyük rol oynamışdır. Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın və xarici ölkələrin mətbuatına çoxsaylı müsahibələr verib, xalqın öz ərazisinin qorunmasında haqlı olduğunu əsaslandıraraq [4; 6]. Prezident televiziya ekranında, sosial şəbəkələrdə xalqı və ordunu qələbəyə doğru aparan qırx dörd günlük müharibənin bütün gedişatını şəxsən ziyarət edib şərhlər verməsi hakimiyyətlə xalqın birliyinin əsl sübutu oldu, cəmiyyətin hər bir üzvünə öz gələcəyinə, Prezidentinə inam verdi [5]. İşğaldan azad

edilmiş ərazilərin reintegrasiyası, qonşu Ermənistanla normal münasibətlərin qurulması ilə bağlı bütün sonrakı tədbirlər ölkə Prezidentinin ciddi diqqət və nəzarəti altındadır.

Münaqişənin həlli və münaqişədən sonrakı inkişafın təmin edilməsi məqsədilə məlumatın aktiv ötürülməsi və emalı ilə bağlı bir çox məsələlərin həlli Azərbaycanda informasiya cəmiyyətinin formalaşması ilə bağlı informasiya texnologiyaları əsasında qurulur. Bu, Azərbaycana məxsus peykin orbitə çıxarılması ilə peyk rabitəsinin yaradılması, İnternet rabitəsinin təkmilləşdirilməsi, ölkənin hər bir təşkilatı, müəssisəsi, təşkilatı strukturu tərəfindən yüksək keyfiyyətli İnternet saytlarının yaradılması, şəxsi və ictimai istifadə üçün texnoparkın təkmilləşdirilməsi prosesidir. Bu məqsədlə informasiya texnologiyaları sahəsində fəaliyyət göstərən dövlət strukturları yenidən təşkil edilir, burada ciddi islahatlar həyata keçirilir. Onların qarşısında əhalinin zəruri informasiya kommunikasiyaları ilə təmin edilməsi istiqamətində işlərin təkmilləşdirilməsi tələbləri qoyulur. Eyni zamanda yalan və bilərəkdən zərərli məlumatların qarşısının alınması məsələlərinə də milli təhlükəsizlik baxımından diqqət yetirilir, bu sahədə qanunvericilik bazası təkmilləşdirilir.

Bildiyiniz kimi, vaxtilə Sovet İttifaqının tərkibində respublika kimi olmuş bütün postsovet ölkələrin müstəqillik illərində (bu, artıq 30 ilə yaxın bir müddətdir) regionun sosial-iqtisadi və siyasi inkişafına təsir edən çoxlu hadisələr baş verdi. Xüsusi olaraq postsovet məkanında bir çox münaqişələrin formalaşması və inkişafını qeyd etmək lazımdır ki, bunun da nəticəsində dünyanın siyasi xəritəsi dəyişməyə başlayıb. Bu proses hələ də davam edir. Rusiya Sovet İttifaqının hüquqi varisi kimi nəinki borclarını ödəyir, həm də postsovet respublikaları ilə əlaqələr qurmaqla öz sərhədlərinin möhkəmləndirilməsi istiqamətində fəal siyasət aparır. Bu iş təkcə iqtisadi, mədəni və mənəvi əlaqələrin qurulması səviyyəsində deyil, həm də müxtəlif hərbi ittifaqların bağlanması, etnik zəmində hərbi münaqişələrin tənzimlənməsində iştirak yolu ilə həyata keçirilir. Təbii ki, bu iş hər şeydən əvvəl Rusiyanın maraqlarına uyğun reallaşır.

Ötən ilin fevralın 27-də Rusiyanın Ukraynaya hərbi müdaxiləsi bu prosesin və bu siyasətin sadəcə davamıdır. Üstəlik, bu iş Rusiyanın dünyadakı rolu, eləcə də iqtisadi və siyasi cəhətdən öndə gedən digər dövlətlər nəzərə alınmaqla həyata keçirilir. Beynəlxalq münasibətlərin tənzimlənməsi sadəcə olaraq fəvqəldövlətlərin və beynəlxalq siyasətin kifayət qədər güclü aktorları olan ölkələrin fəaliyyəti ilə bağlıdır. Bunlar Çin, ABŞ, Hindistan, Yaponiya və bir sıra Qərbi Avropa ölkələridir. Dünya siyasətində əks tarazlığın bu ölkələrin və regionların mövqeyindən asılı olduğu başa düşmək lazımdır. Rusiya ilə Ukrayna arasında yaranan münaqişə kifayət qədər dərinidir.

Məlumdur ki, Ukrayna müstəqillik əldə etmiş ölkə kimi siyasi və sosial-iqtisadi inkişafın optimal yolunu axtarır. Ukraynada dövlətçiliyin formalaşması milli kimliyin fəal şəkildə formalaşması ilə müşayiət olundu ki, bu da müxtəlif siyasi partiyaların və qrupların, bəzən radikal xarakterli fəallaşmalarına səbəb oldu. Bu, dövlətlə bu təşkilatlar arasında münasibətlərdə, sosial gərginliyin artmasında, xüsusən də rüsdilli əhalinin əsasən yaşadığı yerlərdə özünü göstərirdi. Müəyyən dərəcədə digər etnik qruplarla belə münasibətlər Ukraynaya, onun Pravoslav Kilsəsinə tarixi və mənəvi cəhətdən Rusiyanın maraqları və mövcudluğun sosial-siyasi prinsipləri ilə sıx bağlı olan Rusiyanın mövqeyi ilə əlaqələndirilirdi. Təbii ki, Qərbin regionda siyasi maraqları amilini də nəzərə almaq lazımdır. Məhz Qərblə Rusiya arasında maraqların toqquşması ona gətirib çıxarıb ki, indi bu ölkənin ərazisində faciə baş verir, dinc əhali ölür, binalar, müəssisələr, yollar, körpülər dağıdılır, istehsal, kənd təsərrüfatı, təhsil, elm və tibb inkişaf etmir. İnsanlar bu müharibədə məhv olmamaq üçün Polşa, Rumıniya vasitəsilə kütləvi şəkildə sərhədi keçir, müxtəlif ölkələrə üz tutub gedirlər. Bizi bu münaqişənin informasiya tərəfi maraqlandırır. Münaqişə tərəfləri öz hərəkətlərinə haqq qazandırmaq və ya haqlı olduqlarını dünyaya sübut etmək üçün hansı vasitələrə əl atırlar?

Rusiyanın xarici işlər naziri S.Lavrov hesab edir ki, “şübhə yoxdur ki, Qərbin həyata keçirmək istədiyi qaydalardan biri də istənilən rəqibi cilovlamaqdır. İndi bura Rusiya, növbəti

Çin elan olunur, ya da ki bütün bunlar paralel baş verəcək. Və bu qaydalara əsaslanan dünya nizamının məqsədi birqütüblü dünyanın tam dirçəlişindən başqa bir şey deyil” [8].

Bütün bəşər tarixi ayrı-ayrı güclərin, imperiyaların və dövlətlərin yaranması, formalaşması və parçalanmasından ibarət olmuşdur. Güclülərin haqqı hakimiyyəti əldə etmək və ərazilərini genişləndirmək imkanının qazanmaqdan ibarət idi. Beynəlxalq hüquq normaları ilə tənzimlənən müasir dünyada bir çox ziddiyyətlər də mövcuddur. Bu günə qədər hamı tərəfindən qəbul edilən dünya nizamı müəyyən dərəcədə yaradılıb. Buna baxmayaraq, ayrı-ayrı ölkələrin inkişafında mövcud olan daxili və regional ziddiyyətlər onları belə addımlar atmağa vadar edir. O cümlədən söhbət Rusiyanın Ukraynaya müdaxiləsindən gedir.

Rusiya rəhbərliyinin vurğuladığı kimi, bu ölkədə hədsiz hərbi təzyiqlər və nasizmi aradan qaldırmaq üçün bu addım atılıb. Rusiya rəhbərliyi hesab edir ki, bu proses təkcə Ukraynada yaşayan rusdilli əhaliyə deyil, bütün regiona ziyan vurur. Bundan əlavə, yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, əslində Ukrayna Qərb standartlarına uyğun inkişaf kursu götürüb və bu, Rusiyanı qane etmir. Çünki onun sərhədlərinə NATO-dan potensial təhlükə gələcək. Beləliklə, Ukrayna və Rusiya arasındakı münaqişə vasitəsilə qlobal siyasi sabitlik məsələləri, yeni dünya nizamının inkişafı məsələləri həll olunur.

Müasir dünyada nəhəng açıq informasiya məkanlarını nəzərə alaraq, Rusiya rəhbərliyi sosial şəbəkələrin fəaliyyətini məhdudlaşdırmaq, davam edən xüsusi əməliyyat əleyhinə feyk karakterli bəyanat və çıxışları yatırtmaq üçün bir sıra tədbirlər görür. Qanunvericilik səviyyəsində dövlətin bu sahədə apardığı siyasətin əleyhinə danışanlara qarşı cəzalar müəyyən edilir. Ukrayna dövlətinin özü, onun rəhbərliyi və siyasəti haqqında da ictimai rəy formalaşır. Hər şey ona görə edilir ki, düşmənin mənfi imici formalaşdırılsın, Ukrayna rəhbərliyinin Qərbə satıldığını və bununla da öz xalqını uçuruma apardığını göstərsin.

Qeyd edək ki, sosial şəbəkələrdən və bütün İnternet sistemindən, eləcə də mediadan istifadə etməklə qarşı tərəfdən də çoxlu təbliğat aparılır. Tərəflər qarşılıqlı olaraq bir-birini saxta

xəbərlərdə, saxtakarlıqda və yalanda ittiham edirlər. Bütün bunlar ictimai rəydə insanların düşüncə tərzində, baş verənlərə münasibətində özünü göstərir.

Onu da qeyd edək ki, burada erməni mənşəli jurnalistlər yalan və iftiralı yaymaqda davam edir. Məlum olduğu kimi, RİA Novosti belə bir xəbər yaymağa çalışmışdır: ... media imperiyasından xəbər agentliyinin rəhbəri Marqo Simonyanın “Suriya müxalifətindəki müəyyən “mənbə”yə əsaslanıb dediyinə görə, “Türkiyə Suriyadan 2020-ci ildə Dağlıq Qarabağa qarşı hərbi əməliyyatlarda iştirak etmək üçün iki mindən çox yaraqlı göndərib. Döyüşçülərin əksəriyyəti hərbi əməliyyatlar başa çatdıqdan sonra orada qaldı. Türkiyə münaqişədə Ukrayna ordusunun tərəfində iştirak etmək üçün Suriyadan və digər ölkələrdən yaraqlıların bir hissəsini Qarabağdan Ukraynaya daşayıb” [7]. Bu, yaranmış vəziyyətdən “faydalanmaq” istəyən ermənipərəst qüvvələrin söylərini və boş xülyalarını bildirir.

Nəticə

Müasir informasiya müharibəsində yeni texnologiyalardan istifadə etmək işində müxtəlif sosial qruplar nəzərdə tutulur: gənclər, qadınlar, dövlət rəhbərliyi, münaqişə tərəfi, beynəlxalq ictimaiyyət, cəbhədə mövcud vəziyyət və s. real vəziyyəti təhlil edilərkən və məlumatı toplayarkən ən yeni metodikalardan istifadə olunur. Həm də insanların şüuruna təsir etmək imkanları getdikcə genişlənir: emosional-iradi sahə, koqnitiv düşüncə yolları, əqidə, meylər və istiqamətlənmələr. Nəticədə vətənpərvərlik hissi, qorxu və həyəcan, ümid, nikbinlik və ümudsizlik kimi hisslər formalaşdırılır.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. Калистратов А. И. Воздушно-наземные действия войск в операции «Буря в пустыне». // Военно-исторический журнал. — 2006. — № 3. — С.3-7.
2. Germany mourns two police killed in Iraq // «Bahrain News Agency» от 29 июня 2006
3. Коротаяев А.В., Зинькина Ю. В. Египетская революция 2011 г.: структурно-демографический анализ// Историческая психология и социология истории, 2011. Выпуск 1.

4. İlham Əliyev “Euronews” televiziyasına
müsahibə verib //
<https://president.az/articles/42101>

5. İlham Əliyev və Türkiyə Prezidenti Rəcəb
Tayyib Ərdoğan Vətən müharibəsində Qələbəyə
həsr olunmuş Zəfər paradında iştirak ediblər //
<https://president.az/articles/48788>

6. İlham Əliyev Rusiyanın “Perviy Kanal”
televiziyasına müsahibə verib //
http://sosial.gov.az/post_377351

7. Провалена масштабная фейк-операция
против Баку и Анкары: блеф Москвы
разоблачен // <https://musavat.com/ru/news/>

8. Лавров назвал конечную цель Запада в
противостоянии с Россией //
<https://news.mail.ru/politics/>

Шафэг Фирудин кызы АХМЕДОВА

доктор философии по политическим наукам,
Национальная Академия Наук Азербайджана,
Институт Философии и Социологии

РОЛЬ НОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СОВРЕМЕННОЙ ИНФОРМАЦИОННОЙ ВОЙНЕ

Резюме

В статье раскрываются особенности развития современных информационно-коммуникационных систем и появляющейся возможности ведения информационной войны на новом уровне. Рассматриваются конфликты, в которых были задействованы развитые страны мира, в том числе США и России. Подчёркивается, что основные формы ведения информационных войн и заключаются в проведении пропаганды, распространения информации и проведения различных типов атак на сознание людей. Из года в год растут возможности каждого государства оказывать влияние на деятельность других государств, на общественное мнение граждан своей страны путём распространения информации в той или иной форме. Тем самым реализуется стремление достичь политической стабильности. Информационная безопасность, являясь существенной частью национальной безопасности, может осуществляться лишь только с использованием современных информационно-коммуникационных технологий. Только так можно защитить себя от информационных провокаций со стороны вражеских сил

Ключевые слова: конфликт, ИКТ, международная политика, информационная война, информационная безопасность.

Shafag Firudin AHMADOVA

PhD in Political Sciences
Azerbaijan National Academy of Science,
Institute of Philosophy and Sociology

THE ROLE OF NEW TECHNOLOGIES IN THE MODERN INFORMATION WAR

Summary

The article reveals the features of the development of modern information and communication systems and emerging possibility of conducting an information war at a new level. Conflicts in which the developed countries of the world, including the USA and Russia, were involved are considered. It is emphasized that the main forms of information warfare are propaganda, dissemination of information and various types of attacks on people's minds. From year to year, the opportunities of each state to influence the activities of other states, public opinion of the citizens of their country by disseminating information in one form or another are growing. Thus, the desire to achieve political stability is realized.

Information security, being an essential part of national security, can be carried out only with the use of modern information and communication technologies. This is the only way to protect yourself from informational provocations by enemy forces.

Key words: conflict, ICT, international politics, information warfare, information security.

Daxil olub: 14.08.2022

Access date